

VI. Overwinterende ganzen

E. Kuijken, C. Verscheure & W. Courtens

VI.1 Materiaal en methoden

Vanaf half oktober tot half maart worden alle overwinterende ganzen in het Poldercomplex tweeweke-lijks integraal geteld. De coördinatie van de gantellingen gebeurt door Eckhart Kuijken en Christine Verscheure. De volledige Oostkustpolders zijn hiertoe in 253 kleinere telgebieden onderverdeeld die alle op dezelfde dag worden geteld om dubbeltellingen zo veel mogelijk te vermijden.

Van elk van de waargenomen groepen worden aantallen van de verschillende soorten en het habitat-gebruik genoteerd. De totalen van deze tellingen kunnen worden getoetst aan de internationale 1%-normen van Wetlands International (Wetlands International, 2006).

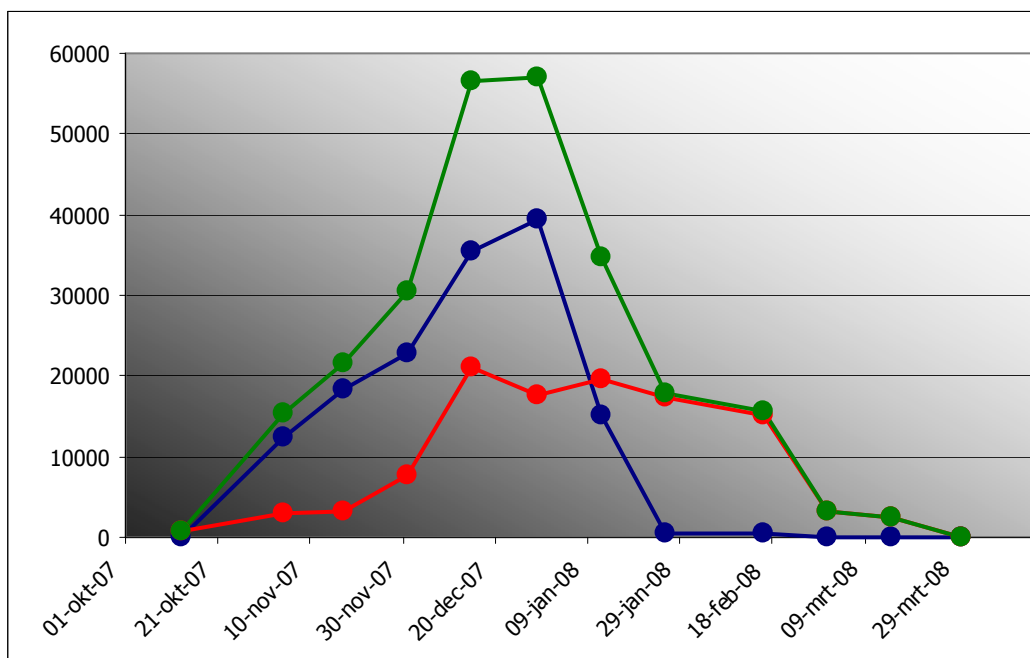
VI.2 Resultaten

VI.2.1 Aantalstrend

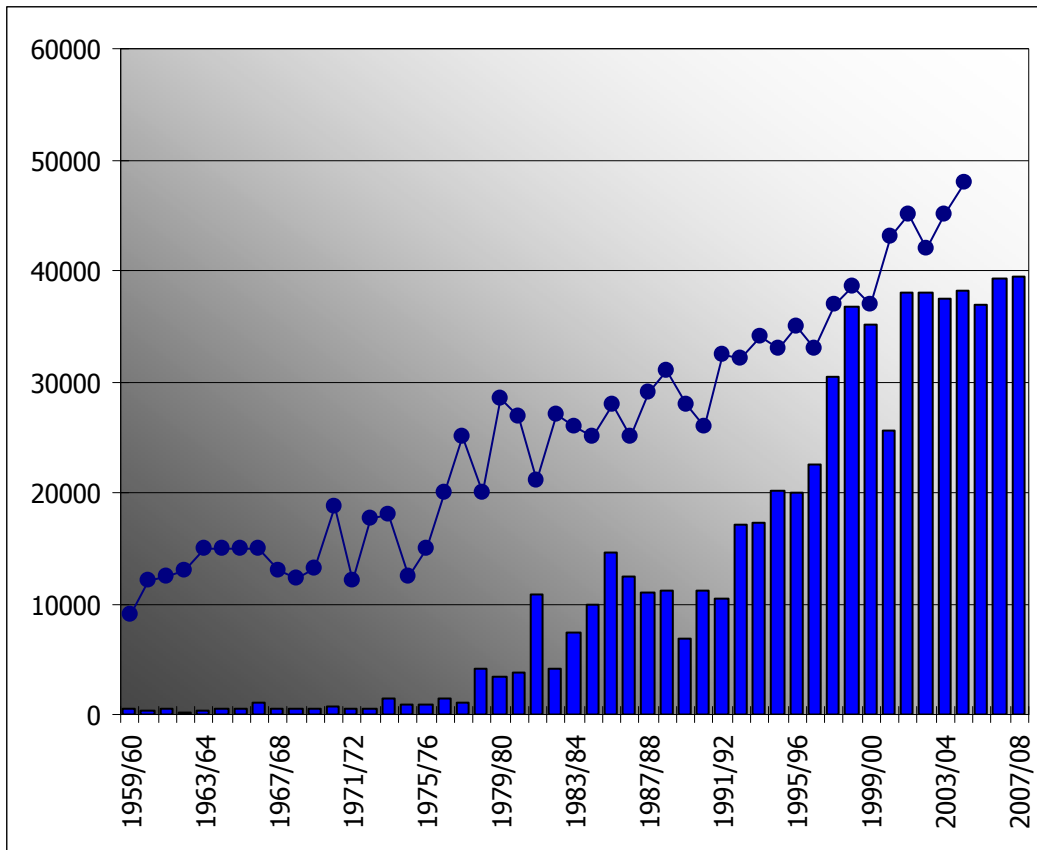
Figuur 71 geeft de aantalstrend van Kolgans en Kleine Rietgans in de loop van de winter 2007/'08 weer. Ook is het verloop van het totale aantal overwinterende ganzen per tweewekelijkse telling voorgesteld. De aankomst verliep normaal en ook het vastgestelde patroon is niet afwijkend van wat in vorige winters werd vastgesteld.

De Kleine Rietgans bereikte zijn maximum eind december. Maximaal werden op 29/12/07 39.462 Kleine Rietganzen geteld, in 2006 was dat 39.297 ex. (Figuur 72). Hierna volgde een snelle terugtrek met eind januari nog slechts 428 ex.

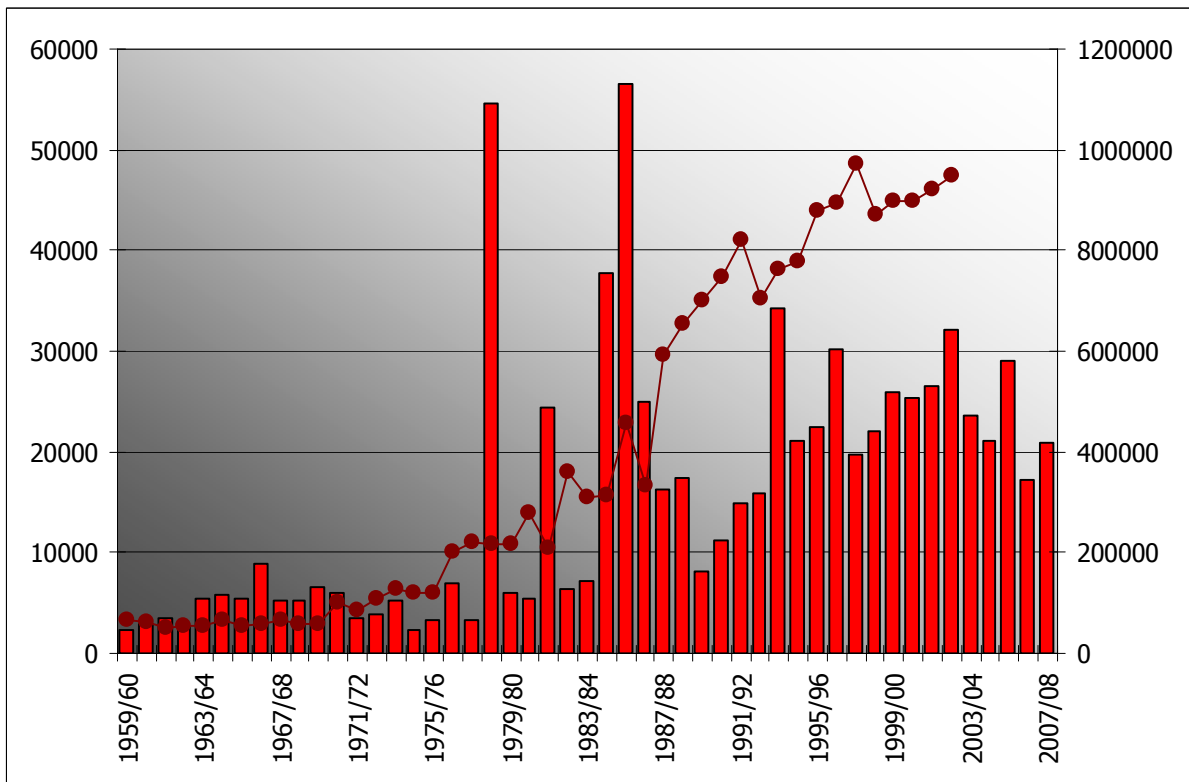
Ook de Kolgans bereikte zijn (relatief lage) maximum halfweg december (20.956 ex. op 15/12/07) (Figuur 73). Gedurende de volgende twee maanden namen de aantallen geleidelijk af tot 15.000 ex. In de tweede helft van februari werd een snelle wegtrek geconstateerd.

Figuur 71. Verloop van de aantallen van de Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* en de Kolgans *Anser albifrons* en totaal aantal ganzen in de volledige Oostkustpolders tijdens de winter 2007/'08.

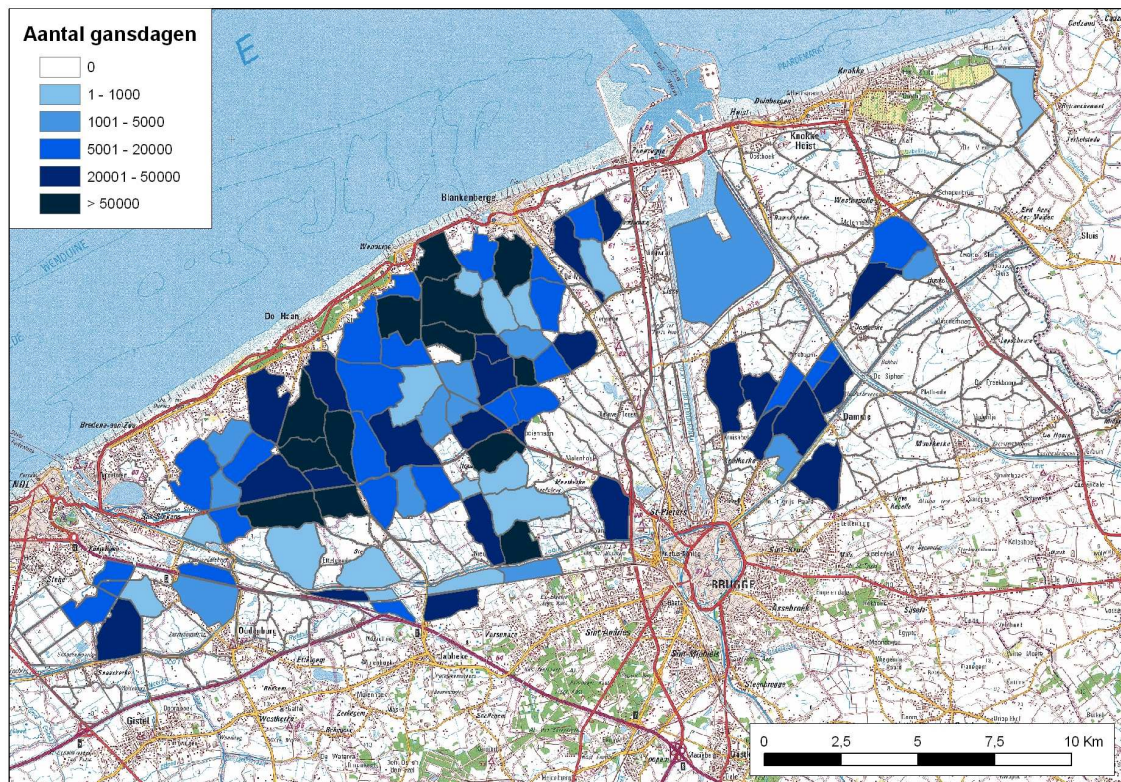
Figuur 72. Verloop van de maxima van de Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* in de volledige Oostkustpolders tussen 1959/'60 en 2007/'08 (staven) en de grootte van de Spitsbergenpopulatie (lijn).

Figuur 73. Verloop van de maxima van de Kolgans *Anser albifrons* in de volledige Oostkustpolders tussen 1959/'60 en 2007/'08 (staven) en de grootte van de Noordwest-Europese populatie (lijn). Let op de verschillende grootte-orde van de schalen.

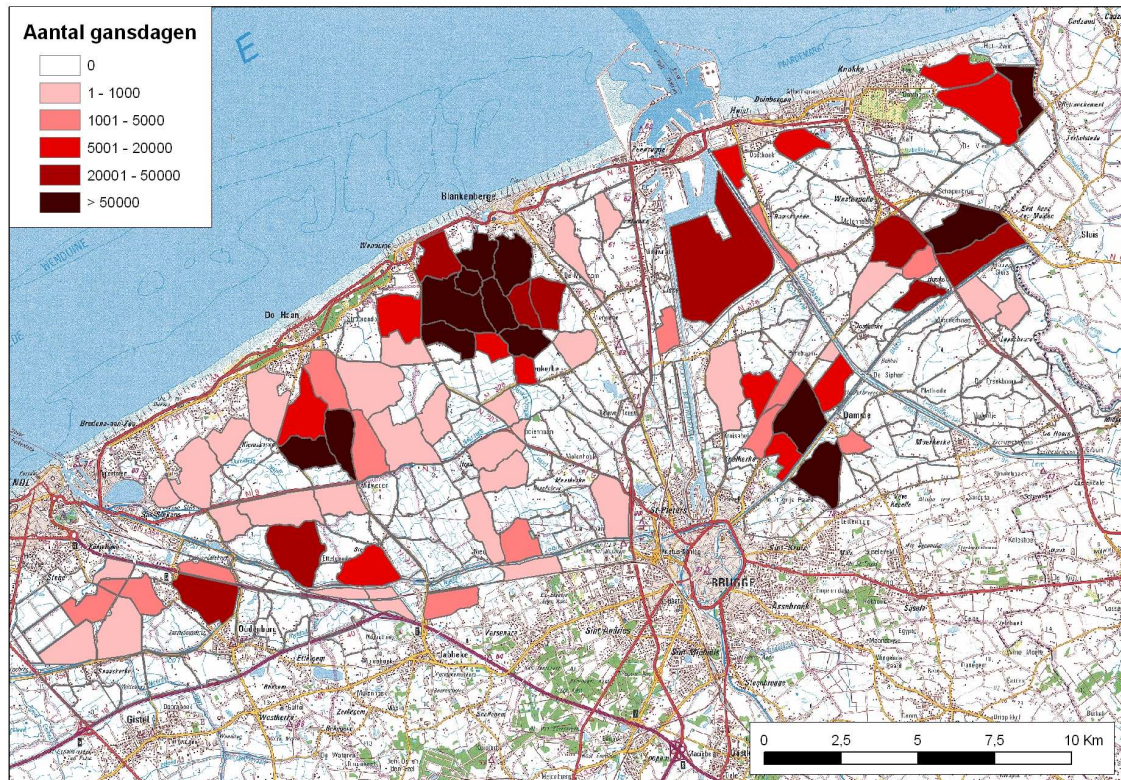
VI.2.2 Verspreiding

In de Figuren 74 en 75 wordt de verspreiding van respectievelijk Kleine Rietgans en Kolgans over de volledige Oostkustregio in de winter 2007/'08 gegeven. Deze verspreiding is uitgedrukt in het totaal aantal gansdagen¹ per gebied. De ruimtelijke spreiding is voor beide soorten vergelijkbaar met voorgaande jaren. Gebieden met hoge aantallen Kleine Rietganzen liggen hoofdzakelijk ten westen van het Boudewijnkanaal. Ook rond Damme zaten vrij veel Kleine Rietganzen. Van alle getelde Kleine Rietganzen zat 63,5% in het SBZ Poldercomplex. De kerngebieden voor Kolgans liggen wat verspreider met belangrijke concentraties o.a. rond Klemskerke-Vlissegem, in de Uitkerkse Polders, rond Damme en rond Hoeke. Van alle getelde Kolganzen zat 84,3% binnen de grenzen van het SBZ Poldercomplex.

Figuur 74. Aantal gansdagen van Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* per gebied in de Oostkustregio in de winter 2007/'08.

¹ Het aantal gansdagen is een vaak gebruikte maat om onder meer het belang van foerageergebieden te bepalen en om populatietrends van jaar tot jaar te volgen (Hustings et al. 1985). Het aantal vogeldagen is een schatting van het aantal dagen dat de individuen van een soort in een gebied in een bepaalde periode in totaal hebben doorgebracht. Een dag waarop een groep van 30 ganzen in een gebied aanwezig is levert dit gebied in het optimale geval (dagelijkse tellingen) 30 gansdagen op, een groep van 10 ganzen die drie dagen aanwezig is in een gebied levert eveneens 30 gansdagen op.

Figuur 75. Aantal gansdagen van Kolgans *Anser albifrons* per gebied in de Oostkustregio in de winter 2007/08.

VI.2.3 Habitatkeuze

Tabel 42 geeft de percentages Kleine Rietgans en Kolgans dat tijdens de tellingen op akkers en op permanente graslanden werd gezien weer. In tegenstelling tot de winter 2006/07 lag het aandeel ganzen dat op akkers foerageerde laag. Binnen het SBZ zaten zowel Kol- als Kleine Rietgans nagevoeg uitsluitend op graslanden. Voor Kolgans was dat ook buiten SBZ het geval, Kleine Rietgans werd buiten SBZ-gebied beduidend meer op akkers gezien. Ook ongeveer 1/3 van de Kolganzen die in het SBZ Zwin werden geteld foerageerden op akkers.

Tabel 43. Percentage van het aantal getelde kleine Riet- en Kolganzen op akker en op grasland tijdens de winter 2007/08.

		SBZ Poldercomplex	SBZ Zwin	Buiten SBZ
Kleine Rietgans	% op grasland	94,6	100	80,8
	% op akker	5,4	0	19,2
Kolgans	% op grasland	98,4	67,2	98,9
	% op akker	1,6	32,8	1,1

V.3 Conclusie

Zowel naar aantalsverloop als wat betreft verspreiding van overwinterende Kol- en Kleine Rietganzen betreft was de winter 2007/08 niet opvallend anders dan voorgaande winters. Ook het maximaal aantal Kleine Rietganzen lag in de lijn van de voorgaande jaren. De maxima van deze soort lijken zich al enkele jaren gestabiliseerd te hebben na de opvallende stijging in de jaren '90. Het maximaal aantal Kolganzen was relatief laag in vergelijking met veel voorgaande winters. Wat habitatgebruik betreft zaten veel minder ganzen op akkers dan vorige winter. Vooral buiten het SBZ Poldercomplex zaten vogels op dit type habitat.

VII. Literatuur

- Anselin, A., K. Devos & G. Vermeersch, 2003. Handleiding Project Bijzondere Broedvogels. Adviesnota IN.A.2003.77. Instituut voor Natuurbehoud, 2003.
- Courtens, W., C. Martens & D. Verbelen, 2006. Eindrapport monitoring SBZ-V 'Poldercomplex'. Resultaten van het eerste jaar. Adviesnota INBO.A.2006.68. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- De Scheemaeker, F. & D. Verbelen, 2008. Resultaten broedvogelinventarisaties 2007 in Noord-West-Vlaanderen. Vogelwerkgroep Mergus, Brugge.
- Devos, K., A. Anselin & G. Vermeersch, 2004. Een nieuwe Rode Lijst van de Broedvogels in Vlaanderen. *In*: Vermeersch, G. *et al.*, 2004. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel.
- Hustings, F., R. Kwak, P. Opdam & M. Reijnen, 1985. Natuurbeheer in Nederland, deel 3: Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen.
- van Dijk A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Vermeersch, G., A. Anselin, K. Devos, M. Herremans, J. Stevens, J. Gabriëls & B. Van Der Krieken, 2004. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel.
- Vermeersch, G., A. Anselin & K. Devos, 2006. Bijzondere broedvogels in Vlaanderen in de periode 1994-2005. Populatietrends en recente status van zeldzame, kolonievormende en exotische broedvogels in Vlaanderen. Mededeling INBO.M.2006.2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Wetlands International, 2006. Waterbird population estimates. Fourth Edition. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.